

HRVATSKI glasnik

Godina XX, broj 51

23. prosinca 2010.

cijena 100 Ft

Djeca u sumartonskom vrtiću čekaju Isuseka

Ljubav i dobrota su zarazne

Ljubiti i biti ljubljen, čežnja je svakoga ljudskog bića. Sve što izlazi iz ljubavi, što je njome nadahnuto i nošeno, jest dobro. Božić je velik blagdan, dan kada je Isus došao na svijet da ljude usmjeri na pravi put, put istine i dobrih djela. Prava ljubav čini dobro, blagoslivlja, ne osuđuje, prašta i daje, najljepše ju je opisao apostol Pavao: „Ljubav je velikodušna, dobrotiva je ljubav, ne zavidi, ljubav se ne hvasta, ne nadima se; nije nepristojna, ne traži svoje, nije razdražljiva, ne pamti zlo; ne raduje se nepravdi, a raduje se istini; sve pokriva, sve vjeruje, svemu se nada, sve podnosi” (1 Kor 13,4-7). Koliko je nazočan u svakodnevnom životu taj prekrasni sadržaj rečenice apostola, ne znam, ali božićni duh za vrijeme priprema na blagdane jača dobrotu u svakom čovjeku. Darivanje ugroženih obitelji, ugrožene djece, sakupljanja na razne načine beskućnicima, siromašnoj djeci u tim vremenima je izrazitije jer su ljudi ipak voljni dobrote pogotovo ako se sami susreću s njom. Kažu da je dobrota zarazna. Da je dobrota zarazna ustanovili su i istraživači, da se duh darežljivosti nastavlja ako je osoba sama iskusila velikodušnost. Kada su ispitanici igrali igru u kojoj su dobili priliku surađivati zajedno, osobe koje su dobile novac bile su poslije sklonije darovanju drugim ljudima. Ljubazna djela dobrote šire se brzinom svjetlosti. Čin dobrote stvorio je domino-efekt: velikodušnost jedne osobe proširila se na tri druge, koje su utjecale na devet sljedećih osoba s kojima su bili u dodiru. Kako je pokus napredovao, sve je više ljudi bilo uključeno u pozitivno djelovanje. Zahvaljujući dobrim ljudima, postoji radost i prijateljstvo. U mraku je svaka dobrota kao blago svjetlo koje rasvjetljuje svijet. Postoje ljudi koji jednostavno zrače toplinom. Iz njih isijava ljepota. Njihov dodir drukčiji je od običnog. U pravilu, takvim ljudima, vjerujemo na svaku izgovorenu riječ. Dobrota pripravlja put ljubavi. Bez nje bi ljubav bila lažna. Biti dobar, trebao bi nam biti smisao, temelj i cilj života, na to nas uči svaka vjera. Nažalost, neke loše navike ulaze u domove, u međuljudske odnose, gdje sve što je na površini cijenjeno, a ne ulazi se u dubinu. Za Isusa oni koji su ga slijedili iz ljubavi napisali su: „Sve je dobro uradio!” Nisu napisali da je mnogo uradio, nego da je dobro uradio. U njihovim se mislima cijeni kakvoća, a mi danas živimo u svijetu koji znatno više drži do količine. Nabrajamo koliko imamo ovoga i onoga, koliko smo uradili, koliko radimo, i time se pomalo hvalimo jer to danas vrijedi. Koliko smo darova kupili za blagdan, koliko smo kolača kupili ili ispekli, koliko blještavih svjećica ćemo postaviti na kuću itd. Dobrota se ne mjeri količinom, dobrota sama od sebe postoji. Skromni i dobri ljudi pravi su gospodar zemlje jer osvajaju ljudska srca. Kao što pravog ljepoti ne treba šminka, tako dobrota ne treba promidžbu. Kažu da tek kad odvojiš nešto sebi drago i vrijedno, te nesebično daruješ nekome nepoznatom, postaješ u neku ruku dobrim čovjekom. Je li to uistinu tako? Ima milijardera koji nesebično daruju vrlo mnogo materijalnih dobara u dobrotvorne svrhe, ipak ih nazivaju licemjernima. Zašto ljudi u njima ne prepoznaju dobrog čovjeka, možda oni sami nisu pronašli čistu dobrotu? Ima li dobrota neku konačnu definiciju? Mislim da nema, ali dobrota je u ljudima, samo treba da se ta „zaraza” proširi na mnogo ljudi i da ta svojevrсна „pandemija” uvijek bude nazočna.

Bernadeta Blažetin

„Glasnikov tjedan”

Božić nam je pred vratima. Pred vratima doma. Doma što ga ukrašavamo u nadi iščekivanja već tjednima. Kažu kako je u prvom redu potrebno ukrašati i očistiti dušu i otvoriti srce da bi Božić mogao doći u jaslice života. Teško je otvoriti srce kao što to čini pjesnik pjevajući: „Tko je vidio danas otvoriti srce!?! / Staviti ga na dlan i odati istinu duše!?!” (Stipan Blažetin: *Do vrata i s tim pjesmama*). Bez duše je nemoguće zamisliti Božić, bez istine duše nemoguće je raditi za dobrobit svoga naroda. Tu istinu svaki pojedinac treba pronaći u sebi, u odricanju sličnom ustajanju i žurbi na zornicu, u samopreispitivanju i samonadzoru. A što je to istina duše? Varljiva, kao i svaki smrtnik promjenljiva, ili stalna i postojana i nalazi se tu negdje oko jaslica malenoga Boga. Božić nas zaustavlja, i crkve su punije nego inače. Božić nas podsjeća kako je protekla još jedna kalendarska godina, a mi nismo ispunili ni dio svoga poslanja. Božić je vrijeme za obiteljski stol, za djecu, bračnoga druga, roditelje, braću i sestre, prijatelje. Bunjevački Hrvati već su čestitali Materice i Oce, prekrasni, intimni i uzvišeni događaji. Darivali su nas i sveci i svete u predbožićnom vremenu, darivali smo se s njima. Božić nas još jednom podsjeća kako je najveći dar život, ispunjen nadom i vjerom, strpljenjem. Strpljenjem kojega je sve manje.

Božić slavimo kao blagdan obitelji, mira, opraštanja i nade. Mnogo je simboličke u običajima koji prate Božić. Adventske svijeće, simboli svjetla i topline, u domu sigurnosti i ljubavi obilježeno obiteljskim druženjem, vremenom pok-

lonjenim bližnjima, dijeleći pri tome osjećaje i misli s onima do kojih nam je stalo, iako ih često zakidamo, zaboravljamo i često povrijedimo. Božić je prigoda da oprostimo i da nama oproste, da ispravimo nepravde i da se pomirimo. Jer Božić je najradosniji blagdan, Božić je blagdan mira i pomirenja, prihvaćanja drugoga i drugačijega, darivanja.

Kršćanski teolozi kazuju kako je u dolasku i poklonu trojice kraljeva iz različitih naroda, Bog na simboličan način pokazao da su pred Bogom svi ljudi jednaki i da je on došao kao Spasitelj svima. On se svakom čovjeku nudi kao Put, Istina i Život. Osim što Božić u sebi sadrži Božju poruku čovjeku, Isusovo rođenje u štalici, a ne u normalnim okolnostima u kojima se dijete rađa, prihvaćanje od pastira, poklon trojice kraljeva, njegovo prikazanje u hramu, Marijin i Josipov bijeg u Egipat s novorođenčtom Isusom pred pokušajem kralja Heroda da ga ubije, oslikavaju čovjekov odgovor prema Bogu kroz cijelu povijest. Bog dolazi tiho i nenametljivo i prihvaćaju ga jednostavne i otvorene osobe bez obzira na svoj položaj, bogatstvo, vlast, obrazovanje pa i grešnost; jer sam će Isus reći: nisam došao zvati pravednike, nego grešnike na obraćenje, ne trebaju liječnika zdravi, nego bolesni. Stoga treba otvoriti svoje srce i svoje ruke, pa bile one tvrde poput jaslica, samo da su otvorene.

Svim čitateljima Hrvatskoga glasnika želim sretan i blagoslovljen Božić.

Branka Pavić Blažetin

KAĆMAR – Proslavljen blagdan bunjevačkih majka i očeva

ČESTITAMO SVIMA MATERICE!

Polaganjem vijenca kod spomenika Ivana Petreša Kaćmarci su se prisjetili istaknutoga kulturnog djelatnika bunjevačkih Hrvata

U organizaciji mjesne Hrvatske manjinske samouprave, u subotu, 11. prosinca, u Kaćmaru su u povodu blagdana bunjevačkih majka i očeva, koji se slavi treće odnosno četvrte nedjelje došašća, proslavljene Materice i Oci. U okviru već tradicionalne adventske svečanosti, program je i ove godine započeo u župnoj crkvi misnim slavljem na hrvatskome jeziku koje je predvodio velečasni Franjo Ivanković, župnik iz vojvodanskog Tavankuta, redoviti i dragi gost bunjevačkih Hrvata u Kaćmaru, ujedno se prisjetivši istaknutoga kulturnog djelatnika, istaknutoga hrvatskog rodoljuba, pisca i svećenika Ivana Petreša, a s njime je suslušio kaćmarski i mađaroški župnik Ferenc Nyirő.

Kako se uobičajilo od 11. prosinca 1999. godine, kada su hrvatske manjinske samouprave grada Budimpešte i Kaćmara postavile spomen-ploču Ivanu Petrešu (1876–1937) u samome središtu naselja, nakon mise kod njegova spomenika položen je vijenac sjećanja i hvale.

Stoga i nije čudo da je Grgo Išpanović na početku prigodnoga programa, održanog u gostionici „Sarak“, nakon zajednički otpjevanje pjesme Kolo igra, u pratnji gostujućih har-

Dio okupljenih

monikaša, upravo stihovima *Čestitamo materice* Ivana Petreša, poznatijeg po svojim igrokazima, kojima je budio oslabjelu nacionalnu svijest svojih sunarodnjaka, čestitao Materice i Oce: *Imal' takvog bunjevačkog srca, / Koje danas radosno ne kuca? / Kad nam svanu slavne materice / Mogul' šutić srca glasne žice? / Svako danas Majci svojoj hrli, / Da ju ljubi, da ju slatko grli! / A Majčice mehko ruke šire, / Grle dicu i darove dile. / Da ste zdrave mile Materice / Koj' radate sokolove ptice: / Kršne momke, krasne divojčice / Čestitamo svima materice!*

Nakon lijepih riječi, predsjednik Hrvatske

manjinske samouprave pozdravio je okupljene, te im svima zahvalio što su se odazvali pozivu i došli na proslavu bunjevačkoga blagdana. Ujedno je zahvalio svima koji su sudjelovali na nedavnim izborima i glasovali za Hrvatsku manjinsku samoupravu u koju su izabrani Teza Vujkov Balazić, Anica Matoš, Joso Alaga i on, Grgo Išpanović.

Usljedio je prigodni program učenika, koje su pripremile učiteljice Margitka Tupčija Išpanović i Anica Matoš, a okupljenima su čestitali prigodnim riječima *Faljen Isus, gazdarice, čestitam vam Materice! Ja sam došla priko mora da mi date malo ora. Snašla me je strašna muka, da mi date i jabuka. Vidila sam i ovaca, da mi date i novaca, a zatim i drugim recitacijama na hrvatskom jeziku.*

Ženski pjevački zbor, sastavljen od kaćmarskih učiteljica i nastavnica, izveo je nekoliko zavičajnih i omiljenih hrvatskih pjesama. Usljedila je zajednička večera, okupljene su zabavljali, otac i sin, gostujući harmonikaši iz Tavankuta, pa je svečanost protekla u dobrom i veselom raspoloženju, s druženjem i pjesmom.

S. B.

Ženski pjevački zbor, sastavljen od mjesnih učiteljica, izveo je nekoliko starih bunjevačkih pjesama

Prigodnim stihovima Materice i Oce čestitali su učenici hrvatske skupine

Pripremaju se za božićne blagdane

Ulaskom u vrijeme došašća Crkva je počela novu liturgijsku godinu i pripravu za Božić. To vrijeme pripreme vjernika za blagdan Isusova rođenja počelo je nedjeljom, 28. studenog, i traje do Badnjaka, uobičajene su mise zornice, a najpoznatije vanjsko obilježje jest tradicionalni adventski vijenac. Na mnogim se mjestima u Pomurju Hrvati također pripremaju na predstojeće božićne blagdane. Na više su mjesta organizirane radionice, izrada adventskih vijenaca.

U Kaniži, u organizaciji tamošnje Hrvatske manjinske samouprave, u radionicu je ponovno stigla Darinka Lacković, cvjećarka iz Međimurja, kako bi pomurskim Hrvatima pokazala kakvi su trendovi u susjednome Međimurju.

– *Jako mi je drago da su me ponovno pozvali, jer prošle godine sam se osjećala kao da sam kod kuće, svi su me tako primili kao da se već dugo poznajemo, mnogi govore hrvatskim jezikom i tako ni jezičnih poteškoća nije bilo. Ovaj put sam donijela moderniji stil, aranžmane na svjetlucavim tacnama, no ja više volim tradicionalne vjenčiće od slame, borove grane* – kazala je gđa Lacković. Ona još pamti kada je kao dijete spavala na slamici za Božić, kao mali Isus. U Međimurju se i dan-danas unosi slamica, no djeca već ne spavaju na njoj. Njoj je najljepši blagdan Božić, uvijek se pjevaju lijepe božićne pjesme. Udomaćio se običaj da se stavljaju i adventski vijenci, pa se i tamo organiziraju radionice s djecom. Gđa Lacković svoje aranžmane ukrasila je malim kipovima anđela, bijelim, crvenim i ljubičastim svijećama i vrlo je rado prikazivala kako se slažu ukrasi. Ona je inače poznata u pomurskim naseljima pa ima i takvih obitelji koje su od nje već prosili ukrašavanje na svadbi ili odlaze k njoj za Sve svete da im izrađuje vijenac ili aranžmane.

Hrvatska manjinska samouprava, osim izrade adventskih vijenaca, organizira i svoje uobičajene aktivnosti pred Božić. Na probama pjevačkoga zbora pjevaju se adventske i božićne pjesme. Osim duhovnih priprema

Radionica adventskih vijenaca u Kaniži, Darinka Lacković

razgovaraju o tome tko na koji način proslavlja Božić te kako se nekoć slavio, izmjenjuju stare recepte izvrsnih kolača, mesa kako bi u svakoj obitelji blagdanski stol bio što ljepši.

Programi u vremenskom razdoblju došašća

Kaniški centar za kulturu 3. prosinca, priredio je „Adventski koncert“ na kojem je nastupio Pjevački zbor Hrvatskih željeznica iz Hrvatske. Mjesto koncerta je bila crkva Srca Isusova u Kaniži.

Pomurski Hrvati u organizaciji kaniške manjinske samouprave posjetili su 8. prosinca najveće žive jaslice u Mađarskoj, u Verši (Vörs), gdje su pjevali hrvatske adventske pjesme kako bi pripadnici hrvatske manjine i na taj način izrazili svoju sreću čekanja najljepšega obiteljskoga blagdana.

Zahvaljujući Društvu za kulturu i šport u Serdahelu, 6. prosinca od 16 sati po selu je prošao Sveti Nikola i ulazio u kuće u kojima ima dječice. Organizacija planira i zajedničko kićenje bora u selu, 23. prosinca, uz prigodni program školaraca. U serdahelskoj osnovnoj školi nastavnici i ove godine iznenađuju učenike živim jaslicama. Na hodniku škole postavljaju se slamnati likovi božićne noći, Isus s roditeljima, pastiri i tri kralja.

Dječji vrtić u Sumartonu 9. prosinca priredio je radionicu izrade medenjaka u kojoj će sudjelovati i polaznici i odgojiteljice okolnih dječjih vrtića.

Sretan Božić svakome!

Treta adventska nedilja je dan veselja, radosti. „Gaudium” – kaže nam kršćanska vjera. U crkvenom obredu uz ozbiljnu ljubičastu farbu dobije mjesto nježna, ružičasta/rozecka farba, kao simbol polakšanja, pofriškanja. Veselje i radost želim vam i ja ki ste došli denas na Undu! – rekao je Franjo Guzmić, načelnik Unde pred pozdravljenjem nazočnih gostov i gledateljev.

„Lipotice” – mlade tamburašice iz Koljnofa

Božićni običaji Unde

Dobitnici županijske nagrade
„Za Gradišćanske Hrvate”.

Sliva: Elizabet Pormüller iz Kemlje,
Franjo Grubić (u ime tamburašev)
i Marija Pilšić iz Koljnofa

dugoljetno peljanje Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj. Spomen-plaketu za 20-ljetno osnivanje i postojanje Hrvatskoga društva u Undi dobili su Djure Horvat, Djurdjica Balog i Anamarija Haniš-Gati.

Kulturni dio adventskoga svečevanja 12. decembra, u nedilju otpodne, u lipo nakinčenom mjesnom kulturnom domu počeo je tamburaški sastav „Zelenjaki” iz susjedne Austrije. Pod voditeljstvom Ferija Fellingera ova grupa je začarala publiku već na početku izvedbom božićnih pjesam. Undanski tamburaši ovput su nas iznenadili svojim večjezičnim repertoarom, a mala plesačka sekcija pod peljanjem Djurdjice Kiš sad ne s tanci, nego za uho toliko drage hrvatske pjesme i jačke je uplela u svoj adventski buket. Ženska klapa „Golubice” iz Koljnofa nam je doprimila svečani sjaj u dvoranu. Kroz nje višeglasnu pjesmu „Ave, Marija” cijela dvorana se je predala u neki skupni mir, ča su koljnofske tamburašice „Lipotice” svojim programom i svojom mladenačkom snagom i voljom samo povećale.

U zadnjem dijelu adventskoga otpodneva domaći narodni običaji su bili predstavljeni u

kompleksnom obliku. Lucanje, kinčenje božićne jelve, primanje gostov, betlehemske čestitke su doprimili u sadašnjost nekadašnja vrimena. Ov dio programa u cjelini će se viditi i na Ugarskoj televiziji u programu Hrvatske kronike, 22. i 23. decembra. Organizatori su se zahvalili svim pomagačem i podupiračem ovoga svečevanja, a nazočne su pozvali na malu južinu. Uz čaj, kolače i zakipljeno vino mogli smo kupiti najnoviji kalendar „Veselih Gradišćancev” za 2011. ljetu.

Marija Fülöp-Huljev

Ženska klapa „Golubice” iz Koljnofa je takaj začarala publiku

Najmladji sudioniki programa

Običaj Lucije

Počasni gosti Boris Golubičić, konzul Veleposlanstva Republike Hrvatske, Matija Šmatović, zamjenik predsjednika Hrvatske državne samouprave, i Franjo Grubić, načelnik Koljnofa ter predsjednik Odbora za manjine u Županijskoj skupščini, kot i nazočni predsjednici i zastupnici hrvatskih manjinskih samoupravov u Jursko-mošonsko-šopronskoj županiji su skupa s publikom u prvom dijelu adventskoga svečevanja mogli upoznati osobe ke su dobile ovom prilikom odličje „Za Gradišćanske Hrvate”. U ime Hrvatske samouprave Jursko-mošonsko-šopronske županije je predsjednik Štefan Kolosar naprikdao priznanja: učiteljici hrvatskoga jezika Elizabeti Pormüller iz Kemlje za dugoljetno školsko djelovanje, Koljnofskom tamburaškom sastavu za 35. jubilej opstanka tambure i tamburanja u ovom selu. Franjo Grubić je prikzeo nagradu, a za njim je dodijeljena nagrada i Koljnofki Mariji Pilšić za

Došašće – srce koje čeka

„Dodi, dodi, Spasitelju!” – pjevamo za vrijeme došašća. Ova je pjesma dio predbožićnog razdoblja kao što je i svijeća dio vijenca došašća. Kada bismo meditirali o tekstu ove pjesme, primijetili bismo kako su daleko dospjeli mnogi ljudi od pripreme došašća našega Gospodina. Danas je karakteristično da mnoštvo djece odraste bez primjera vjernog života, mladi se pokušavaju snaći u životu, bračni se parovi bore za uspješan zajednički život, a i kršćanske vrijednosti postale su dvojbene.

„Poravnite put Gospodnji!” – ovaj poziv Ivana Krstitelja i danas je osobito aktualan. A kako bismo pustili u naš život Gospodina Slave, nije dovoljno pripremati se za Božić vanjština, darovima, svijećama i božićnim drvom. Dobili smo poziv da otvorimo naša srca prema Gospodinu i pomazemo drugima da i oni znaju pustiti u svoje živote Spasitelja. Za ovo je molitva najbolje sredstvo.

Upravo u čudu Božića osjećamo beskrajnu ljubav Boga i ono bezuvjetno „DA”, kojem on osobno voli svako ljudsko stvorenje. U samom dokazivanju kako je Gospodin uvijek sa nama, sve mu možemo prepustiti: naše uspjehe i neuspjehe i sve ljude koji su nam dragi. Na ovaj način možemo poravnati put Gospodnji i darovati našim voljenima sve ono što im je doista potrebno: hrabrost u poteškoćama i brigama te nadu i vjeru za budućnost.

Najsrdajnije čestitamo Božić svim obiteljima, obiteljima s brojnijom djecom, siromasima i bolesnicima!

U tamu betlehemske noći prodrlo je svjetlo božanskoga sjaja i privuklo prve poklonike. Svaka riječ što su rekli pastiri bila je blagi melem na one neljubazne riječi: „Nema mjesta!” Siromašni darovi tih pastira bili su znak bogatstva njihove dobrote koju su nosili u sebi.

Žive jaslice u serdahelskoj osnovnoj školi, slamnati likovi božićne noći, Isus s roditeljima, pastiri, tri kralja

Nisu imali bogatstva, ali su imali srca i ljubavi. A oni koji nisu imali mjesta nisu doživjeli ljepotu nebeskoga svjetla, niti su čuli glas radosne pjesme niti su vidjeli anđeoske pojave.

Sveta noć, rasvijetljena objavom velike radosti, raspjevana pjesmom anđeoskih zborova, razigrana pohodom pastira. Majka Božja je svijetu podala utjelovljenoga Boga, a nama cilj našeg očekivanja i svijet naše radosti: rođenje Spasitelja. Molimo te, Majko, neka u tvome srcu Kristov Božić svane!

Neka ovaj Božić svima nama da snage i radosti za daljnji rad i ustrajnost u dobrim djelima!

Jelka Gregeš

Magarac izabranik

Zacijelo si mnogi postave ovo pitanje: Zašto je dragi Bog baš magarca izabrao da Djevici Mariji i Svetom Josipu pomogne dospjeti u Betlehem? Zašto tu važnu ulogu nije povjerio nekoj devi ili barem konju? Možda zato što su Marija i Sveti Josip imali magarca. A možda su ga kupili upravo za veliki put: od Nazareta do Betlehema trebalo je pješaćiti više dana. Možda nisu imali dovoljno novaca za konja ili devu, ili su sve konje i deve u Nazaretu već prije prodali, a za njih je ostao „samo” magarac. Ili samo iz praktičnih razloga: Marija koja je upravo čekala malog Isusa da ne padne s visoka i da joj je lakše sjesti na konja i sići s njega. Možda i zato što je za takav dugački put nužna pouzdana, a zbog putnih prepreka i dovoljno tvrdoglava životinja koja izdrži dokraja. Magarac je pak bio sposoban, dapače, najsposobniji za taj izuzetni posao. Zauzvrat dobio je nagradu u obliku križa na leđima, a taj znak još i danas nose njegovi potomci.

U Isusovu životu magarcu je udijeljena još jedna važna uloga kada je Isus ušao u Jeruzalem na magarcu na Cvjetnicu (Cvjetna nedjelja), a ljudi su ga pratili s palminim lišćem. Stoga nemojmo zaboraviti da magarac

ne vrijedi manje od bilo koje životinje, nije beskoristan i može se i njega voljeti kao kućnog ljubimca. Možda je konj veći i ljepši, no magarac, upravo zato što je niži, djeci je

bliži i ne plaše ga se. Možda mnogi i ne znaju da se magarac voli igrati s ljudima i mnogo toga je sposoban naučiti.

Jelka Gregeš

Svečanost Svete Barbare u Hrvatskom Židanu

Na čast Svete Barbare (zaštitnica topnikova, rudarova i zvonarova) jur četvrti put su skupadošli domobranci, topnici, naoružane snage u židanskoj crkvi 2. decembra, četvrtak da skupa svečuju prvi dan trodnevnoga svečevanja. Drugi dan su skupadošli u Győr-Likócsu, kade su bila predavanja, športska nati-

canja i predavljanje studentova. Treći dan je vrhunac ove proslave, jer u Budimpešti imaju mašu pri kojoj sudjeluju sve naoružane snage naše domovine.

U Hrvatskom Židanu u okviru maše su položili vijence, uz ugarske domobrane, i kotrigi prijateljskoga društva ÖKB iz Austrije, ki se svako ljeto pridružuju k našem svečevanju. Slovenski prijatelji, nažalost, zbog čemernoga vremena nisu mogli doći. Nazočne je pozdravio potpukovnik Attila Bozsóky i pukovnik u mirovini Béla Lasch, a od naše strane, domaćini Štefan Dumović, farnik, i Štefan Krizmanić, načelnik. Pri maši u liturgiji su sudjelovali Attila László, potpukovnik, Friedrich Schreibmann, predsjednik ÖKB-a, i László Orosz, zastavnik, ki je držao predavanje o Svetoj Barbari ter je istaknuo kako

nju poštuju do današnjega dana i kako je postala zaštitnica. Na kraju govora još je opomenuo i neke običaje ki se držu na dan ove mučenice. Po maši svi gosti su bili pozvani na agapu u Starački dom, kade su se zabavljali uz dobro jilo i pilo. Ova maša dojuče ljeto takaj će biti organizirana, sada jur po navadi.

Zita Horvat
Foto: Zoltán Molnár

Biškupski blagoslov četarske crkve

Četarski vjerniki su u svojem selu mogli primiti sambotelskoga biskupa dr. Andrása Veresa ki je 5. decembra, u nedilju, blagoslovio obnovljenu četarsku crkvu Sv. Mikule. Pomoću sambotelske crkvene županije i Zaklade Sv. Štefana, ka je utemeljena za nutarnju obnovu crkve, je moglo doći do blagoslavljanja uprav na danu ovoga zaštitnika sela. Restaurirane su sve slike na crkvenoj stijeni, minjali su se svi okviri štacijov, a nove su i klupčice kot i cila strujna mriža. Tomu su se mogli veseliti pri biškupskoj maši svi vjerniki Gornjega Četara, a i stanovnici iz okolišnih sel. Pri maši su sudjelovali umirovljeni farnik Keresteša Alajos Szabó, duhovnik Petrovoga Sela i cijele krajine Tamás Várhelyi i gost, pater Štefan Vukić, novi peljač Hrvatske sekcije Pastoralnoga ureda ter novi urednik Crikvenoga glasnika, hrvatskih crkvenih novina Željezanske biskupije u Austriji, koga i rodbinske veze spajaju s Gornjim Četarem i Nardom. Sambotelski biskup se je u svojoj prodiki pozivao na Sv. Mikulu i na iskazanje ljubavi i istaknuo je „*gdo podili ljubav med ljudi, dupljastu radost izaziva, a on gdo podili svoju poteškoću i tugu s drugimi, tomu će se i bol smanjiti. I zato moramo paziti jedan na drugoga, moramo si obračati pažnju na usamljene, starije ljude*“. Na kraju crkvenoga obreda je mjesni farnik Tamás Várhelyi zahvalio svim pomoćnikom mukotrpo djelo, jer čuda se je vjernikov dobrovoljno pridružilo crkvenoj obnovi. Za mašom su brižne žene pod otvorenim nebom dočekale sve vjernike s fanjskimi falati i dobrimi kapljicami.

-Tiho-

Foto: László Fodor

Sliva pater Štefan Vukić iz Austrije, umirovljeni gospon Keresteša Alajos Szabó, sambotelski biskup dr. András Veres i duhovnik Petrovoga Sela ter cijele krajine Tamás Várhelyi

Znate li što je Mali Božić, Mladi Božić, Badnjak, Stari Badnjak, Staro leto, Mlado ljeto, Trojaki, Mala i Velika maša, Štefanje...?

Imena blagdana Hrvata u Mađarskoj

***

Silvestrovo je blagdan pape Svetog Silvestra (314–335), čiji kult u pučkoj tradiciji Hrvata u Mađarskoj nije posebno očuvan, vjerojatno zbog kulitičko-liturgijske bliskosti božićnih blagdana. *Silvestrovo* mohački Šokci nazivaju *Stari Badnjak*, Bunjevci *svr godine*, santovački Šokci *Silvestrovo*, podravski Hrvati *Silvester*, u nekim naseljima u Pomurju *Staro leto* i *Silvester*, u gradišćanske Petrovom Selu *Staro leto*. Blagdanska imena *Nove godine* u brojnim su govorima antonimna blagdanskim imenima *Stare godine*. Tako se npr. u mnogim gradišćanskohrvatskim govorima, sukladno imenu *Staro leto*, rabi ime *Novo leto*, dok je u karaševskohrvatskim govorima ime *Nova godina* u skladu s ostvarajem *Stara godina*. Ime *Nova godina* rabi se u govorima šokačkih Hrvata (npr. u baranjskom Olasu) koji pripadaju staromu štokavskom slavonskom dijalektu te u novoštokavskim ikavskim govorima bunjevačkih Hrvata (npr. u Čavolju i Čikeriji u mađarskom dijelu Bačke). U kajkavskom govoru sumartonskih Hrvata rabi se ime *Mlado leto*. U većini gradišćanskohrvatskih govora koji pripadaju srednjočakavskom dijalektu rabe inačice *Novo/Nuovo leto*. S druge strane, u štokavskim govorima Rupišća i Bandola u južnom Gradišću u Austriji rabi se ikavizam *Novo lito*, a jednako tako i u štokavsko-čakavskom gradišćanskohrvatskom govoru Petrovoga Sela. U katoličkoj se tradiciji uobičajeno slavi osmi dan svih većih blagdana, pa se tako i blagdan *Nove godine*, među inim, slavi i kao osmina Božića. Valja ipak naglasiti da je ime *Mali Božić* za blagdan *Nove godine* u hrvatskim govorima vrlo rijetko, a može se čuti npr. u govorima bunjevačkih Hrvata, pokraj imena *Mlado lito*, a također i u govorima bošnjačkih Hrvata u mađarskom dijelu Baranje koji rabe ime *Mladi Božić*. U oba je slučaja riječ o štokavskim govorima jer bunjevački govori pripadaju novoštokavskom ikavskom dijalektu štokavskoga narječja, a govori bošnjačkih Hrvata u Mađarskoj arhaičnom štokavskom istočnobosanskom dijalektu štokavskoga narječja. U gradišćanskohrvatskim govorima susreću se inačice (Svieti) Silviestar, Silviester, Silviestr, Silvi-

estrova i sl. U govoru Hrvatskoga Groba u Slovačkoj kao blagdansko ime ustaljen je genitivni oblik *Silvestra*. Naravno, gradišćanskohrvatskim je govorima najvećim dijelom svojstveno ime *Staro leto*, rjeđe *Staro leto* (npr. u Bajngrobu u Austriji), odnosno u štokavskim selima *Staro lito*. U bunjevačkih Hrvata koji rabe imena *Svr'godiste* i *Svr'godina*. Ta su imena etimologijski povezana s riječju vrh koja je praslavenskoga podrijetla, a iz nje je izvedena riječ svrha u značenju 'kraj, konac', tj. s vrha znači s kraja. Iz istoga je korijena nastalo i ime *Završena godina* koje se za oznaku istoga dana rabi u karaševskohrvatskom selu Ravniku u Rumunjskoj. Osobito je zanimljiv ostvaraj u šokačkih Hrvata u Mohaču koji Staru godinu nazivaju *Stari Badnjak* jer je taj dan u sukladnom odnosu prema *Novoj godini* (koja je osmina Božića) kao *Badnjak* prema Božiću, navodi Sanja Vulić, čiji se podaci iz Mađarske temelje na sakupljanjima i autora ovoga teksta, kao i na osobnima.

Staro leto, zvano još i *Silvester* u pomurskom Serdahelu, znači dan kada se svatko opršta od *Stare godine*. Uvečer mještani idu k misi, gdje pop pročita *statistiku*, tj. statističke podatke u svezi s rođenjem, vjenčanjima, umiranjima u selu. U gostionici veseli se do jutra.

Sigetski su Hrvati na *Silvester* pod stol stavljali sijeno, a na Božić slamu.

U Santovu to je bio posebno veseo dan. Prije podne se odmaralo i za objed kuhala kokoš. Vjeruju da će kokoš „žačepkrati“ staru godinu i sve što je u njoj bilo loše. Poslije podne svatko se priprema na opraštanje *Stare godine* i na doček *Nove godine*. Naravno, ni taj dan nije mogao proći bez održavanja bala. Još prije podne u crkvi služi se misa zahvalnica. Na njoj župnik pročita statističke podatke, koliko ih je umrlo u selu i koliko je djece rođeno.

Silvestrovo se u čavoljskih Bunjevaca naziva *svr godine*, a taj se dan smatra polupraznikom, radilo se samo oko kuće. Oproštaj od *Stare godine* započinje s održavanjem večernje.

Duro Franković

Božićni koncert u Kačmaru

Kako nam reče dopredsjednica Hrvatske manjinske samouprave Teza Vujkov Balažić, u suorganizaciji seoske i triju manjinskih samouprava, među njima i Hrvatske samouprave, u utorak, 28. prosinca, u Kačmaru se priređuje već tradicionalni Božićni koncert, koji će se upriličiti u mjesnom domu kulture s početkom u 16 sati. Osim drugih, na poziv mjesne Hrvatske samouprave na koncertu će nastupiti tamburaški orkestar Stipana Jeramazovića iz Subotice.

Trenutak za pjesmu

Marko Dekić

Blažena badnja noć

U obiteljskom dragom kutu
Santovačke mi Bodolje,
Djetinjstva uspomene
Iz srca sjetno grolje.
Niče, raste ushićenje
Od presreće što će nam doć
Hvala Malenom! – i u naš dom –
Blažena badnja noć.

Prosinačke su pahulje
Bjelinom sav suton zastrle.
Očeve su ruke iz bostana
Naramke slame ponijele.
Sobica miriše – Hosana!
Presretni smo, doći će, doć,
Hvala Malenom! – i u naš dom –
Blažena nam badnja noć.

Pročelje sobe „grana“ krasi,
Krcata sitnih radosti.
Plamećci svijetla žmirkaju,
Blijeste zlačane sladosti.
S neba se zvijezde smješkuju –
Baš ko da znaju da će doć,
Hvala Malenom! – i u naš dom –
Blažena badnja noć.

Nijemo stojimo kraj stola.
Ispod stolnjaka snježnobijela
Krije se stručak slamčice,
Pod stolom oruđe poljodjela,
Košarica puna žitarica.
Običaj se taj čuva odnekoć
Hvala Malenom! – i u naš dom –
Došla je blažena badnja noć.

Srca su prepuna blagosti.
Sa usana Oca halasa,
Blagdanska čestitka bigljiše:
„Hvaljen Isus, čestitam vam
Badnje večer!“ – I toga časa,
Riblja čorba zamiriše.
Hvala Malenom! – i u naš dom –
Došla je blažena badnja noć.

Na stolu večera obilna,
„Pampušaka“ puna j' plava zdjela,
Od ora' i s makom – boljeg kusa nije –
„Hladetina“, „papula“ božićna su jela,
Uz to paše rujno i „fičok“ rakije.
Prizor blagostanja izbrisat neću smoč.
Hvala Malenom! – i u naš dom –
Došla je blažena badnja noć.

Tanjurići zelene pšeničice
Na Lucin dan brižno posijane,
Gunje, jabuke, kruške i orasi,
Kukuruz – sve je ispod „grane“,
Obiteljsko gnijezdo mir krasi.
Na polnoćku ćemo skupa u crkvu poć,
Hvala Malenom! – i u naš dom –
Došla je blažena badnja noć.

Budimpešta, 2002.

Koncert u kapelici Sv. Bartola

O postojanju kapele Svetog Bartola u Pečuhu doznao sam iz knjige Nikole Tordinca sređujući njegov rukopis o prošlosti, običajima, pjesmama pečuških Hrvata. Sv. Bartol apostol prikazan je s nožem ili s komadom ljudske kože prebačenom preko ruke (čovjek je bio živ oderan), pa tako se taj prizor pojavljuje na oltarskoj slici kapele, a pokraj koje stoje kipovi Sv. Bartola i Bartola, pečušskog pustinjaka, a čije su tragične legende gotovo istovjetne.

vinograda. U kapeli zapažamo i sliku Sv. Ilije, nebeskog kočijaša, koji se, kao u nekom svemirskom brodu, vozi po nebu. Pri ulaznim vratima u kapelu stoji starom hrvatskom ortografijom uklesani tekst da su "Godine 1828 dana 18. julija" ovu kapelicu dali obnoviti cehovski majstori Ignjo i Đuro Jaranji, a odmah pokraj nje na hrvatskom i

dijelu? Valja odmah dodati da su ovdje 27. studenog imali vrlo uspješan nastup Ženski pjevački zbor Augusta Šenoje i tamburaški orkestar Vizin. Bilo je to lijepo druženje uz obilje hrvatskih i mađarskih božićnih pjesama. Dakako, bila je to, zapravo, svojevrsna priprema, uvertira za božićne blagdane, kada smo svi puni iščekivanja i dolaska Gospodina.

No i ovaj predivni program ulazi u širi program EKF-a (Pečuh – europska prijestolnica kulture 2010), pa je neosporno mala hrvatska vjerska zajednica sada u glavnome gradu Europe i Baranje pokazala da nosi u sebi duhovne vrijednosti, da je sposobna očuvati i gajiti hrvatsku pjevačku i glazbenu tradiciju, odnosno stvarati nove vrijednosti. A mi nazočni Hrvati (dakako, i suradnici generalnog konzulata) i naši prijatelji Mađari bili smo sretni što su nam ženski zbor i razdragani svirači ponudili svoj bogati repertoar. Gospođa generalna konzulica Ljiljana Pancirov mi reče da su pjevačice sve bolje i bolje. Nema se šta čuditi, one su kao i mlado vino...

Naime, prema pečuškoj predaji, ovu je kapelu počeo graditi mećečki pustinjak, po imenu Bartol, još za vrijeme osmanlijske vlasti (1543–1686). No da je Sv. Bartol imao kult u gradu, o tome svjedoči i postojanje nekadašnje crkve na glavnom Széchenyievu trgu koju je Gazi Kasim, islamizirani Hrvat iz okolice Požege, zapovjednik turskih akindžija (laka konjica), dao porušiti i na mjestu nje izgraditi svoju velelijepu džamiju.

mađarskom jeziku na mramornoj ploči uklesane su spomen-riječi naših Hrvata u Pečuhu koji su lani ostavili i na taj način znak o neprekinutoj opstojnosti hrvatskoga življa u ovome gradu, od osmanlijskih vremena do danas. I još nisam govorio o tome zašto smo se našli ponovno na ovome mjestancu u prelijepoj baroknoj kapeli podignutoj kod nogu gore Meček, na njezinu istočnom

U društvu nam je bio i Stjepan Filaković, zagrebački redatelj, koga sam upitao kada će snimiti film o pečuškim Hrvatima? Možda dogodine? Živi bili pa vidjeli! Bilo bi tu, dakako i drugih zanimljivih priča.

I na kraju „grlate žene“, kako bi to Tordinac rekao, ponudile su nam licitarske medenjake...

Đuro Franković

Naš Bartol pak iz Pečuha nije se sakrivao po brdu Meček, kao drugi redovnici, nego je dragocjenosti kapele sakrio u nekoj pećini. Doznajući za to, Turci su ga počeli mučiti kako bi im predao blago. Bartol im nije odao tajnu, pa su ga okrutni osvajači živa odrli. On je ipak uspio stići do kapele, gdje je i umro.

Sv. Bartol imao je stanovit kult u onim gradovima gdje je bilo razvijeno vinogradarstvo ili cehovi i gdje je bilo hrvatskih krznara (Segedin, Pečuh), naime na ikonografskim radovima pojavljuje se s nožem i kožom u ruci, što se dovodi u vezu s preradom kože i vinogradarstvom, jer se nožem reže grozd i koža.

Činjenica je međutim da su kapelu Sv. Bartola podigli naši Hrvati, vlasnici obližnjih vinograda i da je postojala zaklada Sillay prema kojoj u njoj se hrvatski i misilo na blagdane Sv. Vinka (22. siječnja), Sv. Ilije (20. srpnja) i Sv. Bartola (24. kolovoza). Ti sveci bili su istovremeno i zaštitnici hrvatskih

**Betlehemska igra
u Petrovom Selu**

Hrvatski advent Željezne županije u Sambotelu

Svi hrvatski zbori u dvournom programu

Znatni dio sambotelskoga zbora Djurdjice

Treća adventska nedilja je jur četvrti put okupila sve hrvatske zборе južnoga i sridnjega Gradišća, odnosno Željezne županije u novoj sambotelskoj crkvi Oladbe. Za hrvatskom mašom ku je celebrirao Ivan Šneller, petrovski farnik u mirovini, Edita Horvat-Pauković, predsjednica Hrvatske županijske samouprave, je pozdravila sve nazočne ter je izjavila da tijekom koncerta se sabiraju humanitarni prilogi za osnovnu školu i nje dicu u Devecseru, ka su žrtva nedavno dogodjene ekološke katastrofe od črljenoga mulja.

U dvournom programu najprlje su pred oltar stupili izjačiti svoj adventski blok Sambotelci, mišani zbor Djurdjice, pod peljanjem Éve Szerdahelyi. Čepreške mlade divojke smo jur imali priliku čuti i prilikom starogradskog adventa, a svoj repertoar

su donesle i u Sambotel. S njim skupa je jačila i Kristina Pantoš-Kovač, učiteljica hrvatskoga jezika u spomenutom gradu. Slavuji iz Hrvatskih Šic pod dirigencijom Ane Jušić su si zajačili. Petroviska Ljubičica

Čepreški zbor Janković s novom peljačicom Andreom Kutrović

Predsjednik HMS-a u Bika je ujedno i peljač zbora, Janoš Virag ki nikamor ne ide prez harmonike

sa zborovodjom Jolankom Kočiš i mjesnimi tamburaši se je u naučnoj odličnoj formi paščila polipšati ovu svetačnost. Margit Kelemen, zborovodja prisičkoga zbora, je dopeljala na jačkarni sastanak svoj mišani zbor. Židanski jačkarni krug Peruška Marija je predstavio ne samo novi pjevački repertoar nego i pred kratkim sašijenu novu nošnju. Kiseška Zora u muzičkoj pratnji je, kako svako ljeto, tako i ovput oduševila publiku. Komorni zbor Sv. Cecilija iz Sambotela ter jačkari i jačkarice iz Bika takaj su se predstavili. Nardanski zbor je nastupio u novom ruhu s novimi jačkami. Iako lani nisu mogli dojt, četarski zbor Rozmarin ljetos je nadoknadio lanjsku falingu. Čepreški zbor Janković nedavno je izgubio svoju peljačicu Sabinu Balog, ka se je morala zbog drugih obavezov rastati od ovoga angažiranoga zbora, no s novom dirigenticom, mladom Andreom Kutrović su pjevači i pjevačice dokazali da ništ nisu slabiji u kvaliteti nek prlje. Hrvatski jačkarni advent je nastavljen još s druženjem svih akterov.

-Tiho-

Četarski zbor Rozmarin

Petroviska Ljubičica

Prosinačka misa i adventski koncert

Od svibnja u pečuškoj kertvaroškoj crkvi, kod župnika, Hrvata rodom iz Novoga Sela, Franje Pavlekovića, mjesečno jedan put okupljaju se vjernici na misi na hrvatskom jeziku. Ona počinje u 16 sati u nedjelju, prema unaprijed utvrđenom rasporedu. Oko župe i župnika našla se složna vjerska zajednica, na čelu sa Ženskim pjevačkim zborom Augusta Šenoe i neumornom Marijom Bošnjak, koja ulaže velike napore i u okupljanju hrvatskih vjernika i u organizira-

vjernika, oveća crkva bila je puna, odavno nisam vidjela toliki broj pečuških Hrvata, i njihovih prijatelja iz susjednih naselja, na nekom od hrvatskih misnih slavija. Ljudi koje rijetko vidamo na nekim drugim susretima, ali onih koji su itekako željni upravo Božje riječi na materinskom jeziku. Misu je predvodio župnik Franjo Pavleković uz koncelebraciju župnika dekana u mirovini Stjepana Zagorca i martinačkog župnika Ágostona Darnaia, te

Crkveni pjevački zbor iz Pogana

Pjevački zbor iz Kozara

Pjevački zbor djevojčica mohačke šokačke čitaonice

nju prigodnih programa kojima se obogaćuju misna slavija ili vrijeme neposredno nakon njih, prigodni koncerti, nastupi KUD-ova, zanimljiva predavanja, a nakon svega druženje uz domaće kolače i piće koje vjernici donesu na župu. Da i u ovom vremenu kada počinjemo sumnjati u mnoge vrijednosti, ne želimo ostati sami i da u nama ima i nada, i strpljenja, i potrebe za vjerom, pokazuju ova mjesečna okupljanja. Misa na hrvatskom jeziku 12. prosinca okupila je mnoštvo

uz velik broj naših malih i velikih ministranata, dok su misu pjevali članovi i pečuškoga zbora Augusta Šenoe i kukinjskoga Ladislava Matušeka uz orguljašku pratnju... Nakon mise svečano su otkrivene jaslice od soli koje su u Pečuh i kertvarošku crkvu donijeli članovi KUD-a Družina iz Paga na otoku Pagu, s kojima je kukinjski KUD Ladislava Matušeka ovoga ljeta za vrijeme boravka u Vlašićima i prilikom nastupa u gradu Pagu uspostavio živu vezu, te

se oni očekuju u Kukinj za blagdan Tri kralja. Nije druženje Hrvata završilo toga dana misom, ono se nastavilo kratkim adventskim koncertom komu su sudjelovala djeca Mohačke šokačke čitaonice, pjevački zbor djevojčica koje je uvježbala neumorna Bea Janković, potom je nastupio Mješoviti pjevački zbor kozarskih Hrvata i Crkveni pjevački zbor Hrvatica iz Pogana. Nakon toga slijedilo je druženje na župnom dvoru.

bpb

Paške jaslice od soli

U organizaciji poznate talijanske revije „Rivista delle Nazioni“, u rimskoj crkvi Santa Maria del Popolo svake se godine priređuje izložba „100 jaslica“. Etnografski muzej iz Zagreba organizator je nastupa hrvatskih izlagača jaslica. Tako je Etnografski muzej (uz niz drugih jaslica iz hrvatskih krajeva) 2008. godine predstavio jaslice KUD-a Družina iz Paga, izrađene od soli, paške čipke, kamena i aromatičnog bilja. Naime tražilo se od Pažana nešto staro i izvorno, nije se našlo te su članovi KUD-a Družina počeli razmišljati i sjetili se kako bi upravo izradom jaslica od soli na novi i zanimljiv način predstavili otok Pag i svoj grad. S pomoću svih članova KUD-a, jaslice su stvorili Antonija Maržić, Ivo Šupraha i Ana Maržić. Antonija Maržić bila je koordinatorica posla, izradila je osnovu jaslica u glinamolju, a ostali su lijepili kristaliće krupne soli. Potom je u skladbu uklopljen paški kamen i slavulja koja je značajna za Pag. Godine 2009. nakon Rima jaslice su bile izložene u Gradskome muzeju u Bratislavi. Malo izaslanstvo KUD-a Družina boravilo je u Pečuhu od 10. do 12. prosinca i postavilo jaslice od soli u kertvaroškoj crkvi.

To je župa svećenika Franje Pavlekovića u kojoj se mjesečno jedanput održavaju i mise na hrvatskom jeziku. Pažani su se uz to družili i dogovarali daljnju suradnju s kukinjskim KUD-om Ladislava Matušeka, uspostavljenu u rujnu ove godine kada su Kukinjčani boravili u Kulturno-prosvjetnom centru i odmaralištu Zavičaj u Vlašićima na otoku Pagu, imali i nastup u gradu Pagu te sklopili suradnju s KUD-om Družina.

Tako Kukinjčani očekuju članove KUD-a za blagdan Sveta tri

Članovi KUD-a Družina iz grada Paga postavili su paške jaslice od soli u pečuškoj kertvaroškoj crkvi

kralja u Kukinj, kada se Pažani spremaju predstaviti dio svoga folklornog blaga kroz paški tanac i tanac po starinski.

KUD Družina osnovan je 1949. godine. Osnivači su bili istinski zaljubljenici u tradiciju, u paški tanac i stare pučke običaje. Družina ima preko sto članova, djeluju u dvije sekcije, u folklornoj i dramskoj. Folklorna sekcija pleše izvorne i tradicionalne paške plesove tance „Po paški“ i „Po starinski“. Tanca se uz mijeh. Folklorna sekcija nastupala je diljem Hrvatske i Europe na uglednim festivalima, smotrama folkloru. Dramska sekcija već dugi niz godina izvodi prvu hrvatsku pučku dramu „Robinja“. Predsjednica KUD-a je Sanja Maržić, a uz nju je naš sugovornik bio i Dušan Herenda.

bpb

BOŽIĆNI VIJENAC STIHOVA HRVATSKIH PJESNIKA

BOŽIĆ

Posipal bi snegom
vse pute
i spunil z veseljem
vse kute,
da smeh i popevka zvoni,
da brigah i tugah
ni,
da suza več oko ne muti,
da vsaki si v srcu
očuti:
Božić je došel nam vesel,
vsakomu sreće donesel
v sela i grade i gaj,
meni takaj!

Dragutin Domjanić

S BOŽIĆEM PO SNIJEGU

Noćas Te blato dirnuti neće
Prljavih cesta i naših grijeha.
S kosa će Tvojih runiti zlato
Iznad snježnih lijeha.
Koraci Tvoji tako su topli
Da bi se mogla razmrznut rijeka.
I šuma zapalit ko obrazi Tvoji,
I snijeg uzavrijet poput mlijeka.
Al nemoj se čudit, ako ove noći
Mnogi se Tebe jedva i sjete:
U bjelini snježnoj opazit ćeš stope
I grešne i svete.

Rajmund Kupare

Koliko puta ti se za me rodio,
o, malo d'jete Isuse!
...Al zv' jezda k tebi mene nije vodila.
I ja sam tebe tražio
Po vrtovima, što no sam ih sadio
Uz svoje r'jke proljetne.
U zlatnom dvoru, što no sam ga gradio
Na vrhu gore jesenje.
A kada vidjeh da se rađaš samo
Sred tamne mrzle ponoći
U spiljama i stajama,
I ja sam za te takav konak spremio
Na mome polju zimskome.
Al u noć onu najdužu
Po mojoj stazi šetali su vihori.
Po mojoj njivi valjali se smetovi
I vukovi su sjedili na pragu moje pećine.
Koliko puta ti se za me rodio,
O, malo d'jete Isuse!
...Al nisam znao da, sin sunčev, silaziš
U tamnu jezgru zemljinu
Da u njoj rasteš, da je griješ, oživiš,
Dok jednog dana iz svih pora njezinih
Ne izbiješ u liku prvih pupaka
Na lozi, prvih listića
Na smokvi prvih mirisa
Nad svježom vodom proljetnom.
I prvih slatkih kucaja
Mog srca, i svih nemira,
Što nosim ih u žilama,
U rosne dane aprilske.
Ja nisam dosad znao
Da Isus, malo d'jete,
Sved rađao se i sved će se rađati
Sred moje noći najduže
U t'jesnoj crnoj izbici

BOŽIĆ

Što na dnu duše nosim je i zatvaram
Pred mjesečevim tracima,
Pred žamorima ljudskijem,
Pa stoji, tiha, šutljiva,
U biću mom najtajnijem.
Al noćas, ja te osjećam u sebi,
O, malo d'jete Isuse!
...Na dvoru noć je najcrnja.
I smetovi se valjaju
Po mojoj stazi. Vihori
Po mojoj njivi šetaju se. Vuci
Pred mojim pragom sjedaju.
...Al na dnu moje duše
U onoj tihoj izbici
Što zatvorena stoji
Pred mjesečevim tracima.
Pred žamorima ljudskijem.
Maleno svjetlo sja;
I ulaze tri sjene,
Tri stara gorda putnika.
Što čitav svijet su obašla:
Car mojih sanja proljetnih,
Kralj mojih ljetnih zanosa,
Knez tuga mojih jesenjih:
I prostr'jevši na tlo
Najljepše svoje darove.
Na koljena se spuštaju,
I ko tri gipka jablana
Pred onim sitnim što se netom rodilo,
Do zemlje se prigibaju.
I prvi put se sva nutrina sja
Mog krutog bića zimskoga.
O, iskro Sunca Vječnoga,
O, malo d'jete Isuse!

Vladimir Nazor

POZDRAV DRAGOM ISUSU

O, Isuse, kako bih volio kada bi se
Udostojio da udeš u moj stan.
Gdje sasvim obične stvari na zidu vise.
Gdje se u oknima rano gasi dan.

Pričao bih ti kako svjetiljku mutnu palim,
Da kratki ovaj dan produžim.
Kako živim životom sasvim malim.
I pun jeda, sa braćom svojom služim.

Pričao bih ti o ljudskoj kući.
O oknima koja su pokatkad plava.
O vratima, kroz koja pognut moraš ući.
O bravi, koja je čvrsto zaključava.

Pričao bih ti uz dim obične cigare,
O svakom čovjeku i koji se kako zove.
I kako jedni uvijek nose haljine stare.
I kako drugi uvijek nose haljine nove.

I kako ima sedam brižnih dana.
O, Isuse, i svaki je ko što je bilo juče.
I o tom kako se, kad zaboli rana,
Šešir na čelo duboko, duboko natuče.

Pričao bih ti dugo, sve dok ne začujemo
Kako se rosa niz prozor sliva.
Onda bih ti rekao sasvim nijemo:
Isuse, umoran si, tebi se sniva.

O lezi, zaspaj, na postelji ovoj,
Kuju čovjek svaki dan otkupi.
Tužno ti čelo ovit ću u utjehe povoj.
Spavaj samo, a ja ću na klupi.

Nikola Šop

Medenjaci za mamu, tatu, bracu i odgojiteljicu

U sumartonskome dječjem vrtiću pred Božić bila je velika žurba, radile su ruke, velike i male da mali «Jezušek» nanjuši fine medenjake, zelene borove grane, da počuje pjesmicu i da nađe jaslice koje ga čekaju. Prekrasan betlehem u predsoblju, okićene prostorije i miris božićnoga stola dočarali su vrijeme došašća u kojem je najljepše da se odgojiteljice, roditelji i djeca zajedno pripremaju na božićne blagdane gdje se svakodnevno družu, igraju se, zabavljaju se, uče sve što je potrebno za socijalizaciju, a i o tradicijama, običajima toga kraja.

MALA
STRANICA

Izradila: Dijana Kovačić
iz Fičehaza

Prava je obiteljska atmosfera u sumartonskom vrtiću, koji pohađa svega 19 djece. Iako se na zgradi već vidi da baš ne odgovara suvremenim zahtjevima, uđemo li u njezinu unutrašnjost, osjećamo se u vrlo ugodnom okruženju, gdje ima dovoljno prostora za djecu, namještaji su veoma lijepi, od prirodnih su materijala, a na zidovima su vidljive vješte ruke djece i odgojiteljica, predstavljena narodna nošnja kraja i drugi predmeti odišu raznim tradicionalnim zanatima toga kraja. S djecom u miješanoj skupini bave se odgojiteljice Eržebet Hederić (voditeljica ustanove) i Anica Vlašić.

Obje dobro znaju standardni hrvatski i kajkavsko narječje, pa pokušavaju s djecom razgovarati malo i hrvatski, davati neke upute na našem jeziku.

Na raznim priredbama uvijek je nazočna dvojezičnost, no voditeljica se žali što nemaju dovoljno stručnih pomagala, pjesmice, brojalice na hrvatskome jeziku koje su prikladne toj dobi djece. U tome bi željeli koraknuti tako da se povežu s nekom ustanovom iz Hrvatske pa da se od tamošnjih kolegica prosi pomoć.

Čuvaju i cijene tradicije

Sumartanci su jako ponosni na svoje tradicije i običaje, i svjesno ih pokušavaju predati mlađim naraštajima. Svaka ustanova i civilna udruga radi na tome počev od dječjeg vrtića, škole, doma kulture, kulturno-umjetničkog društva do udruge vinara i drvorezbara, te oni rade usklađeno. U dječjem vrtiću za vrijeme došašća zavidna je bila suradnja roditelja i

djelatnika ustanove. Po voditeljici Hederić, roditelji su vrlo uslužni, kada su vidjeli da se pravi betlehem, odmah su sa svojim zamislima i radom pomogli da se on proljepša, uvijek pomažu u organiziranju raznih programa, Dana djece, izleta, a ovaj put su pribivali i na radionici pečenja medenjaka. Tünde Kuzma, voditeljica doma kulture, bila je u pomoći. Djeca, roditelji i gosti (odgojiteljice) mogli su pratiti izradu medenjaka od miješanja tijesta do ukrašavanja. Djeca su cijelo prije podne jako vješto izrađivala ljepše i ljepše medenjake, jer treba njima darovati

najomiljenije osobe: mamu, tatu, bracu ili sestru, a i odgojiteljicu. No uz rad se pjevalo i učili su se neki hrvatski izrazi vezani uz pečenje.

„Vrtićaši” svake godine sudjeluju na božićnom programu, odigraju Isusovo rođenje u mjesnoj crkvi zajedno sa školarcima.

Odgojiteljice u Sumartonu odista prepoznaju važnost odgoja u predškolskoj dobi. Kroz niz aktivnosti razvijaju tankočutnost djece, da oni sami otkrivaju vrijednosti obitelji, zajednice i opće životne vrijednosti.

Beta

PEČUH – I ove je godine u organizaciji Roditeljske zajednice Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krležu u Pečuhu, održan već tradicionalni Božićni sajam u auli škole, gdje su djeca i roditelji nudili ukrase za božićno drveće i prigodne poklone, uglavnom sve izrađeno dječjom i roditeljskom rukom. Kako kaže predsjednica Roditeljske zajednice Ester Jukić, sajam je bio više nego uspješan i okupio je mnoštvo zainteresiranih.

Foto: Ákos Kollár

Starogradski advent s brojnim hrvatskim grupami

Na svetačnosti prvi put zasvirala domaća tambura

*Betlehemska igra
u izvedbi kemljanskih školarov*

U Stari Grad jednoč u ljeti se šika, a i vridno je hodočastiti. Naime u adventsko vrime tamošnja Hrvatska manjinska samouprava priređuje svoju orijašku svetačnost s brojnim hrvatskim grupami. Ova priredba u žitku mjesnih, kemljanskih i bizonjskih Hrvatov je uvijek važna i ugodna prilika ne samo za spravišće nego i za predstavljanje onoga jačkarnoga, tančenoga, muzičkoga repertoara kojega su osvojili u minulom času člani pojedinih društav. Tako je 4. decembra, u subotu, Jožef Tolnai, predsjednik HMS-a u Starom Gradu, mogao uz ostalo pozdraviti Silviju Malnar, prvu tajnicu Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti, Matiju Šmatovića, zamjenika predsjednika Hrvatske državne samouprave, i Čabu Horvatha, predsjednika Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj. Starogradski načelnik dr. István Nagy pohvalno je govorio o gradskom hrvatskom djelovanju i zaželjio je puno snage i marljivosti još i za naredna ljeta. Kemljanski školarci su se najprlje predstavili na pozornici kulturnoga doma Bijeli konj, s betlehemskom

igrom. Ov igrokaz su s dicom, vjerojatno uz napor i veliko strpljenje, zavježbale dvi učiteljice hrvatskoga jezika u kemljanskoj školi, Eržika Pormüller i Lidija Hoffman. Mišani zbor Mali Dunaj iz Kemlje je odjačio buket adventskih pjesam. Tamburaški orkestar i zbor Kolo Slavuja iz Beča je tako zašao u Stari Grad da je Ljubica Medjimuri, zamjenica predsjednika mjesnoga HMS-a, čula na ugarskom radiju razgovor s članom Kolo Slavuja i nije dugo čekala, pozvala je grupu. Kako je rekla Gabriela Karall, predsjednica Kolo Slavuja, plesačko društvo ko iz četirih zemalj ima svoje kotrige, dođuće ljeto će svečevati 40. obljetnicu djelovanja. Za starogradski advent su se pripravili posebnim jačkarnim i glazbenim blokom, kojega je oduševljeno primila publika. Petroviske jačkarice Ljubičica i Bizonjski tamburaši su takaj vridni dar prikдали nazočnim. Židanka Kristina Pantoš-Kovač je u kratki crta predstavila djelo čepreškoga Hrvatskoga kluba i povidala je kako dica tamo se ne uču samo po hrvatski nego se upoznaju s

Starogradski, najbrojniji zbor Gradišća

*Čepreške divojke su prvi put jačile
na starogradskoj pozornici*

*Jožef Tolnai je svakoj nastupajućoj grupi
predao dar i spomenicu, na slici
s Francijem Nemetom, peljačem Konoplja*

hrvatskom kulturom i jako rado jaču. Ovput su svoj kusić ljubavi spakirale u jačke i donesle ovako daleko da s njimi skupa se veselu i drugi Hrvati. Kad se kemljansko Konoplje Francija Nemeta pripravlja na prezentaciju, onda se jur najpr zna da kod njih originalnost i autentičnost svenek stoju na prvom mjestu. Kako se je negda dočekala u Kemlji sveta noć, to smo vidili u okviru jednoga igrokaza u prekrasnom ambijentu i atmosferi. Najveća radost toga večera je vjerojatno bila da se je konačno zaglušala starogradska tambura. Po riči Ljubice Medjimuri, avanturistički put je peljao do ovoga čina. Lani su se desetimi javili za tamburanje, oduševljenje je bilo veliko, kupljene su tambure, a onda je ispalo da polag oduševljenosti manja je talentiranost. Učitelji kot i prijavljeniki su došli i prošli, dokle nije pred kratkim angažiran za peljača dr. Jive Maasz iz Čunova, ki se sad bavi ostalim jezgrom tamburašev, a bizonjski svirači su takaj pripravniki za pomoć. Ovako smo prvi put mogli čuti i mjesne svirače, a kako nam je Jožef Tolnai rekao, vrijeda će po narudžbi dospiti i berde iz Hrvatske u njev grad. Najbrojniji hrvatski jačkarni zbor Gradišća je u ovom varošu, a uz goruće sviće su starogradski Hrvati gotovo cijeloj regiji zaželjeli blažene božićne svetke.

SANTOVO – Kao što je već uobičajeno, učenici đakčkog doma u Santovu Svetog Nikolu dočekali su sadržajnim programom, prigodnim stihovima i pjesmama u pratnji tamburaša, a zauzvrat on ih je darivao. U njegovoj pratnji bili su i zločesti krampusi, od kojih su najviše zazirali oni najmlađi, djeca iz vrtića.

Sretan Božić! – od čestitke do sms poruka

Neposredno pred Božić neki još uvijek šalju čestitke na adrese svojih rodaka i prijatelja preko pošte, no mlađi naraštaji to već čine preko interneta ili svojim mobilnim telefonima. Najstarija tiskana božićna čestitka koja je ušla u „masovnu” proizvodnju nastala je prije 157 godina, proizvedena je 1843. godine u Engleskoj. Izradio ju je engleski slikar John Calcott Horsley za svojega prijatelja Henry Colea koji je želio karticu koja bi bila spremna za slanje jer nije imao vremena za pisanje desetaka čestitaka rodbini i znancima. Kartica potječe iz vremena kada tiskanje u boji još nije bilo razvijeno, pa je ručno bojana.

Badnjak se loži vatra plamti,
zdravlje i sreća neka vas prate,
neka ti svako novo sutra,
bude radost badnjeg jutra,
Sretan ti Božić!

Bog je postao čovjekom u betlehemskoj
štalici.
Neka ti svaki dan u životu bude Božić
u kojem ćeš primiti i dijeliti mir i radost!

Bog nije obećao dan bez bola,
sunce bez kiše,
ali je obećao snagu za dan,
uťjehu za suze
i svjetlo za put.
Sretan Božić!

Nije Božić
čestitka...
ni darovi skupi...
Već ljubav i dobrotu!
U tijelu zdravlje,
u duši mir,
u mislima radost,
a u radu uspjeh.
Puno sreće,
lijepih snova
nek tebi donese Božić!!!

Podijeljena je na tri dijela. U središnjem dijelu je obitelj koja pije vino i slavi, a sa strane vide se prizori milostinje – davanja hrane i odjeće siromašnima.

Tekst na čestici je *A Merry Christmas and a Happy New Year to You*, znači *Čestit Božić i sretna Nova godina*. Komercijalno tiskanje i prodavanje čestitaka krenulo je tek od 1860-ih godina kada je nova tehnika tiskanja u boji snizila troškove. Sjetite se i vi svojih milijih čestitkom, ali ako ipak to niste uspjeli, pošaljite im u sms poruci dobre želje, u čemu vam želimo i mi pomoći! Evo nekoliko zamisli za „sms čestitku”:

U ovo Badnje večer,
kad pale se prve svijeće,
neka te obasja Božićna radost i mir.
Saonica sreće neka
te povezu ovu noć i neka ti se
ostvare svi sni... Sretan ti Božić!

Pun stol s nekoliko svijeća,
iskrene osmijeha,
miris cvijeća, mir u duši
u ove blagdanske dane,
sretan Božić vama svima neka svane!

Sreća, ljubav, zdravlje i veselje...
to su moje božićne želje.
Toplina u srcu neka ti sja,
SRETAN BOŽIĆ od srca želim ti ja!

Ljubav i radost,
milost i blagost,
dom pun sreće
na svijetu najveće,
sve to uz božićne želje
i božićno veselje
neka ovaj da učini
POSEBNIM! Dok nebom lete pahulje bijele,
dok se sada poljupci i darovi dijele,
anđeli nek poruku ponesu na krilima bijelim,
da ti naj sretniji Božić od srca želim!

Svim čitateljima
Hrvatskoga glasnika
želimo sretan Božić
i blagoslovljenu 2011. godinu!

Adventski koncert i u Nardi

Hrvatska manjinska samouprava Narde je 11. decembra, u subotu, opet organizirala adventski koncert u nardanskoj crkvi. Koncert se je začeo s mašom ku je držao župnik József Brenner, komu su brata, Jánosa Brennera, pred 53 ljet ubili u subotu, pred trećom adventskom nediljom. Ova maša je, zapravo, služila za duhovnu vježbu pred Božići, da se stanovnici i duševno pripremu na rođenje maloga Jezusa. Nažalost, zbor iz Kamenice nije dospio zbog ružnoga vremena, ali je obećao da će nadoknaditi koncert još ovo ljeto u božićno vrijeme. Za mašom je bio koncert nardanskoga zbora i mjesnoga tamburaškoga orkestra. Pri nardanskoj crkvi je sve goste čekao topli čaj, kuhano vino i lipi ter dobri grofljini. Hrvatska manjinska samouprava je potom sve članove zbora i orkestra pozvala na večeru u nardanski kulturni dom.

Kristina Glavanić
Foto: Tiho

Domaći zbor svako ljeto polipša
adventsko vrijeme